

การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ไฉ่จิ่งเต๋อเจิ้น เพื่อการเรียนรู้และสืบทอดในสถาบันศิลปะ

The Decoration of Floral and Avian Motifs on Jingdezhen Gu Cai Porcelain
for Learning and Inheritance in Art Institutions

Received
Revised
Accepted

December 14, 2024
April 30, 2025
April 30, 2025

ZHENG JUNJIE ¹
ภาษา เรื่องชีวิต ²
ภรดี พันธุมการ ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ไฉ่จิ่งเต๋อเจิ้น ผ่านการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์และการสำรวจภาคสนาม เพื่อทำความเข้าใจวิวัฒนาการของศิลปะดังกล่าวตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งจนถึงปัจจุบัน รวมถึงแนวทางการสืบทอดและพัฒนาในบริบทของสถาบันศิลปะ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาวิเคราะห์วิวัฒนาการของลวดลายตกแต่งบนเครื่องเคลือบกุ๊ไฉ่ ศึกษาการสืบทอดและพัฒนาการของศิลปะแขนงนี้ในสถาบันศิลปะ และเสนอแนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ผ่านการปรับปรุงหลักสูตร การนำระบบสืบทอดแบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์ และการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมในมหาวิทยาลัยศิลปะ

จากผลการวิจัยพบว่า ศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ไฉ่มีพัฒนาการที่สำคัญ โดยรุ่งเรืองในสมัยราชวงศ์ซ่ง แต่ต่อมาประสบกับภาวะเสื่อมถอยในช่วงสาธารณรัฐจีน เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบัน ศิลปะแขนงนี้ได้รับการฟื้นฟูผ่านการออกแบบเชิงสร้างสรรค์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเฉพาะในสถาบันศิลปะ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนา แม้ว่าสถาบันเหล่านี้จะเป็นศูนย์กลางของการสืบทอด แต่ยังคงเผชิญกับปัญหาด้านหลักสูตรที่ขาดโครงสร้างที่ชัดเจน และแนวทางการสอนที่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อการสืบทอดศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้เสนอแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนศิลปะแบบดั้งเดิม ควบคู่กับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับแนวโน้มร่วมสมัย นอกจากนี้ ยังเสนอให้ส่งเสริมระบบการสืบทอดแบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์ และจัดตั้งหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะทางเพื่อพัฒนาทักษะเชิงลึกและสนับสนุนการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้สามารถเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ไฉ่ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ เทคนิค และแนวทางการสืบทอด อีกทั้งยังสนับสนุนการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางศิลปะให้เหมาะสมกับบริบทสมัยใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ศิลปะกุ๊ไฉ่สามารถดำรงอยู่และก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

² ผศ.ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ ศ.,อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำสำคัญ: เครื่องเคลือบกูไฉ่, การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนก, การสืบทอดศิลปะ, สถาบันศิลปะ, ระบบอาจารย์ผู้ลูกศิษย์

Abstract

This research focuses on the artistic decoration of floral and avian motifs on Gu Cai porcelain from Jingdezhen, employing historical analysis and field studies to examine its evolution from the Qing Dynasty to the present. It also investigates the inheritance and development of this art form within the context of art institutions. The primary objectives include analyzing the stylistic evolution of floral and avian decorations on Gu Cai porcelain, assessing its transmission and development in art institutions, and proposing strategies for its preservation and dissemination through curriculum reform, the master-apprentice inheritance system, and the development of specialized training programs in art universities. The findings reveal that this art form flourished during the Qing Dynasty but experienced a decline during the Republic of China period due to economic and social factors. However, in the contemporary era, it has been revitalized through creative design innovations and modern technology, with art institutions playing a crucial role in its conservation and advancement. Despite their significance, these institutions face challenges such as a lack of structured curricula and ineffective pedagogical approaches for sustaining artistic transmission.

To address these issues, this study proposes curriculum enhancements that integrate traditional Gu Cai techniques with contemporary digital advancements, fostering a pedagogical approach aligned with current artistic trends. Additionally, it recommends reinforcing the master-apprentice model and establishing specialized training programs to cultivate deep expertise and ensure sustainable artistic preservation. This research contributes to a deeper understanding of the historical, technical, and pedagogical aspects of Gu Cai floral and avian decorations. Furthermore, it promotes the preservation and dissemination of this artistic heritage within a modern context, ensuring its continued evolution and sustainable development in the future.

Keywords: Gu Cai porcelain, floral and avian motif decoration, art transmission, art institutions, Master-Apprentice System

บทนำ

เครื่องเคลือบเมืองจันทบุรีมีประวัติศาสตร์อันยาวนานและเป็นที่รู้จักในด้านคุณสมบัติที่โดดเด่น “ขาวดั่งหยก สว่างไสวตั้งกระຈก บางตั้งกระดาศ และเสียงกังวาลตั้งระงัง” เครื่องเคลือบเหล่านี้มีรูปแบบการตกแต่งที่หรูหราและหลากหลาย โดยเฉพาะ กุ๋ไฉ่ ซึ่งเป็นหนึ่งในเทคนิคการตกแต่งดั้งเดิมที่สำคัญ

กุ๋ไฉ่ หรือที่เรียกว่า “อู๋ไฉ่” และ “ต้าหมิงไฉ่” มีต้นกำเนิดในสมัยราชวงศ์หมิงและพัฒนาอย่างโดดเด่นในรัชสมัยจักรพรรดิคังซีแห่งราชวงศ์ชิง ลักษณะเฉพาะของศิลปะแขนงนี้อยู่ที่ ลายเส้นที่แข็งแรงและทรงพลัง การเคลื่อนไหวที่นุ่มนวล และความหนาของเส้นที่สม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิคเส้นลวดเหล็กและหัวตะปูทางหนูเป็นโครงสร้างหลัก ซึ่งเปรียบเสมือน “กระดูกสันหลัง” ของกุ๋ไฉ่ สีที่ใช้มี 5 สีหลัก ได้แก่ แดง เขียว น้ำเงิน เหลือง และม่วง ซึ่งมีความบริสุทธิ์และความคมชัดของสีสูง เปรียบเสมือน “เนื้อและเลือด” ของศิลปะกุ๋ไฉ่ การผสมผสานอย่างลงตัวของลวดลายและสีสันส่งผลให้เกิดผลงานที่ประณีต มีเอกลักษณ์ และสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจีน

เครื่องเคลือบกุ๋ไฉ่แตกต่างจาก เครื่องเคลือบหลักของเมืองจันทบุรี ได้แก่ เครื่องเคลือบชิงฮวา เฟินไฉ่ และเครื่องเคลือบสี โดยมีความแตกต่างในหลายด้าน เช่น 1) อุณหภูมิการเผา: เครื่องเคลือบกุ๋ไฉ่ใช้อุณหภูมิที่สูงกว่าเครื่องเคลือบประเภทอื่น 2) เทคนิคการวาดภาพ: กุ๋ไฉ่ใช้ลายเส้นที่หนักแน่นและมั่นคงกว่า เมื่อผ่านกระบวนการเผาจะให้ผลลัพธ์ที่มีความแข็งแรง หนา และทนทาน 3) การตกแต่งลวดลาย: การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกเป็นลักษณะเด่นของกุ๋ไฉ่ โดยได้รับอิทธิพลจากภาพวาดดอกไม้และนกในศิลปะจีน ถ้ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และสอดคล้องกับแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ดั้งเดิมของจีน ศิลปะการตกแต่งแขนงนี้มีพัฒนาการต่อเนื่องมานานเกือบพันปี และถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของศิลปะเครื่องเคลือบจีน

ภาพที่ 1 งานเครื่องเคลือบอู๋ไฉ่ลวดลายดอกไม้และผีเสื้อของรัชสมัยจักรพรรดิคังซีแห่งราชวงศ์ชิง

(The Palace Museum, 2001)

ในสมัยราชวงศ์ชิง ศิลปะเครื่องเคลือบปู๊ไฉ่เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด โดยเฉพาะ “คังซีปู๊ไฉ่” ซึ่งเป็นผลงานชั้นเยี่ยมที่แสดงถึงทักษะอันประณีตของช่างฝีมือ อย่างไรก็ตาม หลังจากถึงจุดสูงสุดในยุคนั้น เครื่องเคลือบปู๊ไฉ่ที่ตกแต่งด้วยลวดลายดอกไม้และนกเริ่มเสื่อมถอยลง ภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ศิลปินเครื่องเคลือบรุ่นเก่าได้พยายามฟื้นฟูศิลปะปู๊ไฉ่ โดยยึดมั่นในรากฐานดั้งเดิม ขณะเดียวกันก็ผสมผสานองค์ประกอบร่วมสมัยเพื่อนำไปสู่นวัตกรรมทางศิลปะ พวกเขายังมีบทบาทสำคัญในการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อสืบทอดและพัฒนาศิลปะแขนงนี้

ภาพที่ 2 ชี้อวี่เหวริน: จานเครื่องเคลือบปู๊ไฉ่ “จินอีจื่อจู” (Fang, 2004)

ภาพที่ 3: ไต้หรงหวา: แจกันเครื่องเคลือบปู๊ไฉ่ “ยิ้งยวี่เหอฮวา” (Fang, 2004)

อย่างไรก็ตาม ในยุคโลกาภิวัตน์ ศิลปะเครื่องเคลือบจีนเผชิญกับความท้าทายจากแนวคิดศิลปะตะวันตก แม้ว่าการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบปู๊ไฉ่จะได้รับการฟื้นฟู แต่

การศึกษารูปแบบการสืบทอดยังไม่เพียงพอ งานวิจัยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับศิลปะกู๋ไ่เป็นหลัก แต่ยังขาดการศึกษาระบบสืบทอดในช่วงเวลาประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการสืบทอดในสถาบันศิลปะ ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างทางองค์ความรู้ โดยสำรวจ บริบททางประวัติศาสตร์ ลักษณะทางศิลปะ เทคนิคงานหัตถกรรม และระบบการสืบทอด ของการตกแต่ง ลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไ่ และยังให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการสอน และการเผยแพร่ศิลปะกู๋ไ่ในระดับมหาวิทยาลัย โดยนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจัดการ การสืบทอด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นอกจากนี้ การผสมผสานแนวทางทางการศึกษากับกระบวนการอนุรักษ์ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาและนวัตกรรมในระดับอุดมศึกษา ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ศิลปะเครื่องเคลือบกู๋ไ่สามารถดำรงอยู่และพัฒนาไปพร้อมกับพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์วิวัฒนาการของศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไ่ ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดและพัฒนาศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไ่ในบริบทของช่างฝีมือและสถาบันศิลปะ
3. เพื่อสร้างแนวทางการสืบทอดและเผยแพร่ศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไ่ในมหาวิทยาลัยศิลปะ รวมถึงการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ศิลปะ

กรอบแนวคิด

การสืบทอดการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไ่ดำเนินการในสองทิศทางหลัก ได้แก่ การศึกษาลักษณะเฉพาะของการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไ่ และการศึกษากระบวนการสืบทอดศิลปะแขนงนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และใช้กรอบแนวคิดด้านสุนทรียศาสตร์และการจัดการองค์ความรู้เพื่อวิเคราะห์และสรุปคุณลักษณะทางเทคนิคและลวดลายของศิลปะดังกล่าว ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนเอกลักษณ์ของเครื่องเคลือบกู๋ไ่ในบริบททางศิลปะและวัฒนธรรม ส่วนการศึกษาระบบการสืบทอดมุ่งเน้นการวิเคราะห์วิวัฒนาการของการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไ่ ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งจนถึงยุคปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็นสองระบบ ได้แก่ การสืบทอดผ่านระบบอาจารย์ผู้ ลูกศิษย์ และการสืบทอดในสถาบันการศึกษา งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีการสืบทอด ทฤษฎีการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา และทฤษฎีการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อจำแนกรูปแบบการถ่ายทอดศิลปะกู๋ไ่ในบริบทของแต่ละยุคสมัย ผลการวิจัยถูกนำมาบูรณาการเพื่อเชื่อมโยง

กระบวนการสืบทอดเข้ากับระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อออกแบบแผนการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉิ่งเต๋อเจิ้นให้เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยศิลปะ แนวทางดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้การสืบทอดศิลปะกุ๊ฉิ่งเต๋อเจิ้นเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของการเรียนการสอนศิลปะในยุคปัจจุบัน ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และความยั่งยืนของศิลปะเครื่องเคลือบจีนในอนาคต

ตารางที่ 1: กรอบแนวคิด (Zheng Junjie, 2024)

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวทางการศึกษาหลายวิธีเพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการ การสืบทอด และแนวทางการพัฒนาในอนาคตของศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบแก้ว โดยมีวิธีการวิจัยหลักดังต่อไปนี้

4.1 การวิจัยเชิงวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเครื่องเคลือบแก้ว โดยรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับวิวัฒนาการของศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบแก้ว ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งจนถึงปัจจุบัน รวมถึงรูปแบบการสืบทอดผ่านศิลปินสำคัญ เช่น ด่วน เหมาฟา (Duan Maofa) และได้ หรงหว่า (Dai Ronghua) เพื่อนำเสนอระบบการศึกษาแก้วแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและสถิติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของศิลปะแก้ว โดยพิจารณาจำนวนผลงาน ลักษณะเฉพาะของรูปแบบ ผู้สืบทอด และข้อมูลเชิงวิเคราะห์อื่นๆ เพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดทางทฤษฎีสำหรับงานวิจัย

4.2 การสำรวจภาคสนาม

การศึกษาภาคสนามดำเนินการผ่าน การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยสำรวจข้อมูลจากสถาบันเครื่องเคลือบประจำเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น หน่วยงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยให้ความสำคัญกับมหาวิทยาลัยเครื่องเคลือบประจำเมืองจิ้งเต๋อเจิ้น และสถาบันวิจัยเครื่องเคลือบอุตสาหกรรม

การเก็บข้อมูลเน้นศึกษาหลักสูตรวิชาเอกแก้ว สภาพการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับศิลปินตัวแทนผู้สืบทอดและอาจารย์ในสถาบัน รวมถึงการสอบถามความคิดเห็นจากนักศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ ลักษณะทางศิลปะ และรูปแบบการสืบทอดของศิลปะแก้ว โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับศิลปินรุ่นปัจจุบัน ทายาทหรือศิษย์ของศิลปินที่มีบทบาทสำคัญในการสืบทอด

4.3 การวิจัยแบบสหวิทยาการ

งานวิจัยนี้ใช้แนวทาง สหวิทยาการ โดยบูรณาการ ทฤษฎีการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม เข้ากับ ทฤษฎีการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อนำศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบแก้วมาวิเคราะห์ในเชิงการบริหารและการพัฒนา แนวทางนี้มุ่งเน้นให้ผู้บริหารด้านวัฒนธรรมเข้าใจคุณค่าของศิลปะแก้ว ขณะเดียวกันก็สนับสนุนการอนุรักษ์และส่งเสริมให้สอดคล้องกับแนวโน้มร่วมสมัย นอกจากนี้ การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ของศิลปะแก้ว ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งจนถึงปัจจุบัน ยังได้รับการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติในการสืบทอดศิลปะดังกล่าวในสถาบันการศึกษา

ผลการวิจัย

5.1 การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นสมัยราชวงศ์ชิง

การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นมีช่วงการพัฒนา ช่วงเจริญถึงขีดสุด และช่วงเสื่อมถอยในสมัยราชวงศ์ชิง โดยในช่วงสมัยจักรพรรดิซุ่นจื้อแห่งราชวงศ์ชิง เทคนิคที่ใช้ในการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและได้รับการผลักดันให้ถึงจุดสูงสุดใหม่ จนกระทั่งถึงช่วงเจริญถึงขีดสุดในสมัยจักรพรรดิดังซีแห่งราชวงศ์ชิง จึงก่อให้เกิด “คังซีกู๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้น” ที่ได้รับการยกย่องและเลียนแบบอย่างต่อเนื่องจากคนรุ่นหลัง (Wu. Y, 2021, PP47-48) ในช่วงสมัยจักรพรรดิดังซีแห่งราชวงศ์ชิง ศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นได้พัฒนาถึงจุดสูงสุด แต่หลังจากสมัยจักรพรรดิดังซี ศิลปะการตกแต่งได้เสื่อมถอยลงอย่างรวดเร็วภายใต้อิทธิพลของฝิ่นและฝิ่นกลางใจ

เครื่องเคลือบฝิ่นเป็นเครื่องเคลือบชนิดหนึ่งที่สร้างขึ้นโดยใช้เครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นและได้รับอิทธิพลจากเครื่องเคลือบฝิ่นกลางใจ เครื่องเคลือบชนิดนี้มีสีสันที่สง่างามและมีความสมจริงอย่างมาก โดยได้รับความนิยมสูงสุดในช่วงรัชสมัยจักรพรรดิหย่งเจิ้ง การเจริญรุ่งเรืองของเครื่องเคลือบฝิ่นใจทำให้กระแสนิยมด้านสุนทรียศาสตร์ของการตกแต่งเครื่องเคลือบเปลี่ยนไป เนื่องจากเครื่องเคลือบฝิ่นใจสอดคล้องกับความต้องการด้านสุนทรียศาสตร์ของยุคนั้นมากขึ้น จึงทำให้สามารถดึงดูดความสนใจจากตลาดได้อย่างยิ่ง ส่งผลให้การตลาดของเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นลดลง ส่งผลให้เครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นต้องแสวงหาแนวทางการพัฒนาใหม่ ๆ เครื่องเคลือบฝิ่นกลางใจเริ่มปรากฏขึ้นในช่วงปลายรัชสมัยจักรพรรดิดังซี มีสีสันสดใสและสวยงาม มีลักษณะทางศิลปะคล้ายคลึงกับภาพวาดสีน้ำมันของตะวันตก การปรากฏตัวของเครื่องเคลือบฝิ่นกลางใจทำให้เกิดรูปแบบใหม่ในการออกแบบการตกแต่ง ส่งผลให้สถานะของเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นในราชสำนักและตลาดเกิดความท้าทายและทำให้เครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นเสื่อมถอยเร็วขึ้น

วิวัฒนาการของการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นในสมัยราชวงศ์ชิง		
ระยะ	เวลา	คุณลักษณะทางศิลปะ
ช่วงการพัฒนา	สมัยซุ่นจื้อ	1) รูปแบบมีความหนาแน่นและสีเข้มโดยเน้นสีแดงหรือ สีเขียว 2) ใช้สีที่ต่างกันสองสีเพื่อแสดงหยินและหยางของ ลวดลาย ซุ่นจื้อแห่งราชวงศ์ชิง: แจกันเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเจี๊ยะเต๋อเจิ้นชิวาลวดลายไก่ฟ้าและดอกโบตั๋น

ช่วงเจริญถึงขีดสุด	สมัยคังซี	1) คังซีใส่ใจในความเข้มงวดและปราณีตในการใช้สีทำสี 2) การวาดเส้นมีความประณีตและแม่นยำ มีฝีมือเชี่ยวชาญ ช่าง และสมจริง คังซีแห่งราชวงศ์ชิง: ถ้วยเครื่องเคลือบอุไรลวดลายดอกไม้เดือนธันวาคม
ช่วงเสื่อมถอย	สมัยหย่งเจิ้ง	1) ภาพนุ่มนวลและสง่างาม 2) การประดับประดามีแนวโน้มที่จะเบาบางจากความ ซับซ้อนของสมัยคังซี 3) เส้นเปลี่ยนจากเข้มเป็นละเอียดอ่อนและมีระยะห่าง การรวมกันอย่างหนาแน่นและกระจัดกระจาย ชามเครื่องเคลือบอุไรลวดลายมังกรและนกหงส์สมัยจักรพรรดิหย่งเจิ้ง

ตารางที่ 2: วิวัฒนาการการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบอุไรสมัยราชวงศ์ชิง (Zheng Junjie, 2024)

5.2 การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบอุไรสมัยสาธารณรัฐจีน

ในสมัยสาธารณรัฐจีน การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบอุไรนั้นค่อย ๆ เสื่อมถอยลง จากคุณภาพของตัวเครื่องเคลือบ การเคลือบไปจนถึงเทคนิค ระดับฝีมือช่างลดลงเมื่อเทียบกับในสมัยคังซีของราชวงศ์ชิง แต่โชคดีที่ยังมีศิลปินอุไรบางคนที่ยังคงรังสรรค์ผลงานเครื่องเคลือบอุไรเพื่อให้การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบอุไรยังคงเป็นศิลปะร่วมสมัยและสามารถวางรากฐานสำหรับการบุกเบิกและการพัฒนาการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบอุไรสมัยใหม่ได้

คุณลักษณะการตกแต่งเครื่องเคลือบกุ๊ฉี่ในสมัยสาธารณรัฐจีน	
รายการ	คุณลักษณะ
คุณภาพตัวเครื่องเคลือบ	สีขาวละเอียดแต่เครื่องเคลือบไม่แข็งพอ เบากว่าสมัยราชวงศ์ชิง
พื้นผิวเคลือบ	ขาวเนียนแต่ผิวเคลือบมีความรู้สึกรีบบเป็นเงา
เทคนิค	ช่างทาสีและลงสีมีความหยาบ เส้นตกแต่งดูซ้ำซากจำเจ รอยตัดของเส้นตรงและ เส้นโค้งไม่เรียบพอ และกลุ่มการระบายสีไม่ละเอียดอ่อนพอ ละเลยเส้นขอบเขต

ตารางที่ 3 : ลักษณะการตกแต่งเครื่องเคลือบกุ๊ฉี่ในสมัยสาธารณรัฐจีน (Zheng Junjie, 2024)

ภาพที่ 4 : แจกันเครื่องเคลือบกุ๊ฉี่ลวดลายดอกไม้และนกจากสมัยสาธารณรัฐจีน
(Zheng Junjie, 2024)

5.3 การตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉี่สมัยร่วมสมัย

ศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉี่ร่วมสมัยมีการนวัตกรรมแบบรอบด้าน ในด้านของลายเส้น เพื่อปรับให้เข้ากับสุนทรียศาสตร์แห่งยุคนั้น ลายเส้นถูกทำให้อ่อนลงเพื่อให้ดูสง่างาม ในด้านของสี ให้ความสำคัญแก่การแบ่งชั้นและความสัมพันธ์ระหว่างแสงและเงา และลดความเข้มและความคมชัดของสีลง ในด้านการจัดองค์ประกอบ มีการคิดค้นสร้างสรรค์วิธีการสื่อสารสู่ภายนอกที่แตกต่างจากวิธีเก่าโดยประยุกต์ใช้วิธีการจัดองค์ประกอบที่ทันสมัยกว่า และเพิ่มคุณค่าแก่วิธีการจัดองค์ประกอบผลงาน ในด้านการเลือกใช้วัสดุ ศิลปินแสวงหานวัตกรรมจากภายนอกและใช้วิธีการที่ครอบคลุมเพื่อใช้เทคนิคต่าง ๆ อย่างครอบคลุม เช่น การพรรณนาและการเคลือบสีเพื่อเพิ่มรูปแบบการแสดงออกของผลงานศิลปะ (Xu.S, 2016, PP56-58) ตัวอย่างเช่น

ผลงาน “Red Plum Wax Mouth” ของโอวหยางกงยังคงรักษาเสน่ห์ดั้งเดิมของกู๋ไฉ่เอาไว้ขณะเดียวกันก็ผสมผสานองค์ประกอบศิลปะสมัยใหม่ แสดงให้เห็นถึงเสน่ห์ทางศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การใช้วิธีการแกะสลักหมายถึงการแกะสลักบนพื้นผิวของเครื่องเคลือบ แสดงออกถึงรูปทรงและเนื้อสัมผัสของดอกไม้และนกผ่านความลึกและความหนาแน่นของการแกะสลัก และเพิ่มความรู้สึกสามมิติของภาพ การอ้างอิงถึงผลงานแกะสลักสะท้อนให้เห็นผ่านการใช้เส้นและองค์ประกอบของภาพทำให้ผลงานดูเรียบง่ายและสดใส ภาพปีใหม่นี้ทำให้ผลงานมีความเข้มข้นของวัฒนธรรมพื้นบ้าน และเพิ่มความหมายแฝงของผลงาน

คุณลักษณะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ร่วมสมัย		
รายการ	รูปแบบที่แสดงออก	เนื้อหา
เทคนิค	ลายเส้น	เส้นอ่อนลง เพิ่มความสง่างาม
	สี	มุ่งเน้นไปที่มิติ
	องค์ประกอบภาพ	ทำลายองค์ประกอบแบบดั้งเดิมและมีวิธีการจัดองค์ประกอบหลากหลายขึ้น
	เทคนิคการสลักภาพ	มีการแนะนำวิธีการแสดงภาพในรูปแบบต่างๆ เช่น การ แกะสลัก ภาพพิมพ์ และภาพปีใหม่นี้เพื่อสามารถนำมาใช้
รูปลักษณะภายนอก	รูปทรง	ทำลายรูปทรงแบบดั้งเดิม ใช้รูปทรงที่ไม่มีแบบแผนในการ สร้าง
	คุณภาพตัวเครื่องเคลือบ	มีความก้าวหน้าในด้านกระบวนการผลิต คุณภาพของผิว เครื่องเคลือบดีเยี่ยม
	พื้นผิวเคลือบ	พื้นผิวเคลือบเรียบและละเอียด

ตารางที่ 4 ลักษณะเฉพาะของการตกแต่งดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ร่วมสมัย (Zheng Junjie, 2024)

ภาพที่ 5 โอวหยางกง: “Red Plum Wax Mouth” (Zheng Junjie, 2024)

5.4 การวิเคราะห์การสืบทอดสมัยราชวงศ์ชิง

รูปแบบการสืบทอดทักษะด้านเครื่องเคลือบในสมัยราชวงศ์ชิงประกอบด้วยการสืบทอดพื้นบ้านและการสืบทอดทางสถาบัน โดยมีรูปแบบการสืบทอดพื้นบ้านเป็นหลัก การสืบทอดพื้นบ้านส่วนใหญ่ประกอบด้วย การสืบทอดทางครอบครัวจากพ่อสู่ลูกและการสืบทอดจากอาจารย์สู่ศิษย์ของสำนัก โดยการสืบทอดแบบครอบครัวจากพ่อสู่ลูกเปิดโอกาสให้ทักษะต่าง ๆ ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นภายในครอบครัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่การสืบทอดจากอาจารย์สู่ศิษย์ของสำนักแม้ว่าจะเรียนรู้ได้ยาก แต่ก็ได้ขยายขอบเขตของการถ่ายทอดเทคนิคและรับประกันถึงการสืบทอดและการพัฒนาทักษะ ซึ่งการสืบทอดทางสถาบันได้เริ่มต้นเมื่อปลายศตวรรษที่ 19 หลังจากประสบกับความยากลำบากในการสืบทอด (Xia.q & Xia.y, 2011, PP81-82)

5.5 การวิเคราะห์การสืบทอดสมัยสาธารณรัฐจีน

ในตอนต้นของศตวรรษที่ 20 สภาพแวดล้อมทางสังคมและสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศจีนมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ กล่าวคือการล้มล้างราชวงศ์ศักดินาที่มีมานานนับพันปีและสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ความก้าวหน้าของขบวนการวัฒนธรรม 4 พฤษภาคมได้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดั้งเดิมและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมสมัยใหม่ ซึ่งส่งผลต่อการสืบทอดการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู่ไฉ่ภายใต้แนวคิดดั้งเดิม ในเวลาเดียวกัน การเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและการพัฒนาเชิงลึกของการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อัดฉีดพลังใหม่ให้กับการศึกษาและการสืบทอดทักษะเครื่องเคลือบแบบดั้งเดิม และก่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาใหม่ ๆ (Xu.Z & Wu.x, 2012, PP28-30) การเพิ่มขึ้นของการสืบทอดในสถาบันศึกษาจากการปฏิรูปการศึกษาระดับชาติจีนได้ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาด้านเครื่องเคลือบและได้ปลูกฝังผู้มีความสามารถในการสืบทอดกู่ไฉ่ แต่ในสมัยสาธารณรัฐจีน การศึกษาในสถาบันศึกษายังพบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น คณาจารย์ที่ไม่เชี่ยวชาญมากพอและหลักสูตรที่ไม่ครบถ้วน

5.6 การวิเคราะห์การสืบทอดยุคร่วมสมัย

รูปแบบการสืบทอดของทักษะเครื่องเคลือบกู่ไฉ่เมืองจิ้งเต๋อเงินร่วมสมัย คือ การสืบทอดพื้นบ้านและการสืบทอดทางสถาบัน การสืบทอดพื้นบ้านส่วนใหญ่ประกอบด้วยระบบอาจารย์สู่ศิษย์และระบบครอบครัว แต่เนื่องจากความหลากหลายทางอุตสาหกรรมและการจ้างงาน ทำให้ต้องเผชิญกับภาวะแห่งความยากลำบากจากการไม่มีผู้สืบทอด ซึ่งปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการตัดสินใจเรื่องการฝึกฝน วิธีการสอน และเป้าหมายการสืบทอด ส่งผลให้ระบบการสืบทอดจากอาจารย์สู่ศิษย์กลายเป็นกระแสหลัก แต่จำนวนผู้ที่เลือกเข้ารับการเรียนรู้เริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง การสืบทอดทางสถาบันจึงกลายเป็นช่องทางสำคัญสำหรับการพัฒนาผู้มีความสามารถ การสืบทอดและการเผยแพร่ โดยมีลักษณะของทรัพยากรการสอนที่หลากหลาย ประสิทธิภาพสูง การเคารพในผลประโยชน์ของผู้เรียน ความสามารถอย่างครอบคลุมที่แข็งแกร่งของผู้เรียน และทางเลือกอาชีพที่หลากหลาย ซึ่งเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนทักษะทั้งในประเทศจีนและต่างประเทศ ทั้งยังได้ฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนอีกด้วย จึงถือเป็นตำแหน่งที่ดีที่สุดในการส่งเสริมการสืบทอดและนวัตกรรมของทักษะกู่ไฉ่

ช่วงเวลา	การพัฒนา	ลักษณะเด่นทางศิลปะ	รูปแบบการสืบทอด	ปัญหาที่พบ	ภาพผลงานที่โดดเด่น
สมัยราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1644-1911)	ช่วงเวลาแห่งการพัฒนา จุดสูงสุด และจุดเสื่อมถอย ซึ่งเทคนิคด้านการใช้สีได้รับการพัฒนาขึ้นในช่วงยุคราชสมัยจักรพรรดิซุ่นจื้อถึงจุดสูงสุดในช่วงยุคราชสมัยจักรพรรดิกังซี และถือกำเนิดเทคนิค "คังซื่อไฉ่" ก่อนที่จะเสื่อมถอยลงในช่วงยุคราชสมัยจักรพรรดิหย่งเจิ้ง	ช่วงเวลาการพัฒนา (รัชสมัยจักรพรรดิซุ่นจื้อ): รูปแบบมีความหนาแน่นและสีสดใส โดยมีการใช้สีแดงหรือเขียวเป็นหลัก และมักใช้สองสีเพื่อสร้างความแตกต่าง ช่วงจุดสูงสุด (รัชสมัยจักรพรรดิกังซี): สีมีความเข้มงวดและละเอียดอ่อน ลายเส้นเรียบร้อยและแม่นยำ และมีความสมจริง ช่วงเสื่อมถอย (รัชสมัยจักรพรรดิหย่งเจิ้ง): ภาพมีลักษณะนุ่มนวลและสง่างาม ลวดลายมีความเบาบางไม่ซับซ้อน ลายเส้นละเอียดอ่อนขึ้น	รูปแบบการสืบทอดส่วนใหญ่ เป็นรูปแบบการสืบทอดพื้นบ้าน รวมถึงระบบการสืบทอดแบบพ่อสู่ลูก และระบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 การสืบทอดผ่านสถาบันศึกษาเริ่มถือกำเนิดขึ้น แต่การพัฒนา ยังคงไม่ราบรื่น	ผลกระทบของเงินฝืดและฝิ่นกลางไฉ่ส่งผลให้ตลาดกูไฉ่ลดลง ทำให้เครื่องเคลือบกูไฉ่ลดน้อยลงเช่นกัน	 งานเครื่องเคลือบกูไฉ่ลวดลายดอกไม้และฝิ่นของรัชสมัยจักรพรรดิกังซีแห่งราชวงศ์ชิง
สมัยสาธารณรัฐจีน (ค.ศ. 1912 - 1949)	เริ่มเข้าสู่ช่วงเสื่อมถอย เมื่อเทียบกับยุคราชสมัยจักรพรรดิกังซีแห่งราชวงศ์ชิงพบว่าในสมัยนี้ระดับความชำนาญของช่างฝีมือลดลง แต่ก็ยังคงดำเนินต่อไป	มีน้ำหนักเบา ใช้สีเคลือบใส ให้ความรู้สึกเหมือนลอยอยู่ในอากาศ ลายเส้นและสีที่ใช้ในการตกแต่งมีความกระด้าง ลวดลายเรียบง่าย และการลงสีที่ไม่ละเอียดอ่อน	การเพิ่มขึ้นของการสืบทอดทางสถาบันศึกษาได้ส่งเสริมการศึกษาด้านเครื่องเคลือบ แต่คณาจารย์ไม่เพียงพอและหลักสูตรยังไม่สมบูรณ์นัก	อุตสาหกรรมโดยรวมอยู่ในภาวะถดถอยและระดับเทคนิคของช่างฝีมือลดลง	 ถ้วยชาเครื่องเคลือบกูไฉ่ในพิธีแต่งงานลวดลายดอกไม้และนก

ยุคสมัย (ค.ศ. 1949- ปัจจุบัน)	นวัตกรรมรอบ ด้านแสดงให้เห็น ถึงแนวโน้มของ การพัฒนาที่ หลากหลาย	ลายเส้นมีความอ่อน และสง่างามมากขึ้น สี ที่ใช้เน้นไปที่การจัด ชั้นสีและ ความสัมพันธ์ของแสง และเงา ทำให้ความ เข้มและความคมชัด ลดน้อยลง การจัด องค์ประกอบได้ก้าว ข้ามกฎเกณฑ์เดิมๆ และใช้วิธีการที่ หลากหลาย และใช้ เทคนิคการพรรณนาที่ หลากหลาย เช่น การ แกะสลัก การพิมพ์ ภาพ และการวาด ภาพตรูซิ่น ด้วยเนื้อ งานที่มีคุณภาพและ การเคลือบเงาที่เรียบ เนียน	การสืบทอดใน พื้นบ้านเผชิญกับ ทางเลือกที่ ยากลำบากคือไม่ มีผู้สืบทอด ระบบ อาจารย์สู่ลูกศิษย์ จึงกลายเป็น ระบบสืบทอด หลัก แต่จำนวน ผู้คนที่เลือกระบบ นี้เริ่มลดน้อยลง การสืบทอดใน สถาบันต่างๆ กลายเป็นสนาม รบที่สำคัญ โดยมี ทรัพยากรการ สอนที่อุดม สมบูรณ์ และเอื้อ ต่อการปลูกฝัง ความคิด สร้างสรรค์	หลักสูตรการ สอนกุ๊ฉีใน มหาวิทยาลัย มีการสอน อย่างเป็น ระบบน้อย มาก ความ ลึกซึ้งของการ สอนมีจำกัด ชั่วโมงเรียน สั้น และ โอกาสการ เรียนรู้จริง สำหรับ นักศึกษามี น้อยมาก วิธีการสื ทอดแบบ ดั้งเดิมมีจำกัด และสื่อการ สอนที่ เกี่ยวข้องก็มี น้อย ทำให้ ยากต่อการ ทำความเข้าใจผลงาน กุ๊ฉี	 ชื่อวีเทริน: จานเครื่อง เคลือบกุ๊ฉี "จินอีจือจู"
--	--	--	--	--	---

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบพัฒนาการของเครื่องเคลือบกุ๊ฉีในสมัยราชวงศ์ชิง สาธารณรัฐจีน และ
ปัจจุบัน (Zheng Junjie, 2024)

6. แผนการจัดการการสืบทอดโครงการการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกุ๊ฉี
- 6.1 สถานการณ์ในปัจจุบันของการศึกษาด้านกุ๊ฉี
- การตกแต่งเครื่องเคลือบกุ๊ฉีเป็นหลักสูตรหลักสำหรับนักเรียนสาขาวิชาศิลปะเครื่องเคลือบ แต่กลับกำลังเผชิญกับวิกฤติครั้งใหญ่และเกิดการหยุดชะงักขึ้น หลักสูตรกุ๊ฉีส่วนมากจะไม่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเพราะหลักสูตรนี้มักใช้เวลาศึกษาเพียง 4-6 สัปดาห์เท่านั้น ทำให้นักเรียนสามารถเล่าเรียนได้เพียงเทคนิคผิวเผินเท่านั้น ซึ่งบ่อยครั้งที่หลักสูตรดังกล่าวได้สิ้นสุดลง

ก่อนที่นักเรียนจะเชี่ยวชาญในเทคนิคกู่ไข่ขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 เป็นต้นมา นิทรรศการจัดแสดงผลงานการสำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัยไม่ค่อยพบเห็นเห็นศิลปะกู่ไข่มากนัก “สมุดรายปีผลงานการสำเร็จการศึกษา” ประจำปี ค.ศ. 2023 ของมหาวิทยาลัยเครื่องเคลือบเมืองจิ้งเต๋อเจิ้นแสดงให้เห็นว่าในผลงานการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาการออกแบบศิลปะเครื่องเคลือบไม่มีผลงานใดที่ใช้เทคนิค “กู่ไข่” เลย ซึ่งสาเหตุเกิดจากวิธีการสืบทอดศิลปะกู่ไข่แบบดั้งเดิมนั้นมีจำกัด ทั้งยังมีผู้ที่เชี่ยวชาญด้านทักษะนี้เพียงไม่กี่คน และระยะเวลาเรียนรู้ที่ยาวนานและยากลำบาก ในขณะเดียวกัน สื่อการสอนเกี่ยวกับศิลปะการตกแต่งกู่ไข่นั้นค่อนข้างหายาก และมีผู้ที่สนใจการตกแต่งกู่ไข่เพียงไม่กี่คน ผลลัพธ์ส่วนใหญ่ในตลาดจึงเป็นการผสมผสานระหว่างเฟินไฉ่และกู่ไข่ ส่งผลให้นักศึกษาจำแนกผลงานกู่ไข่ที่แท้จริงและทำความเข้าใจศิลปะกู่ไข่ได้ยาก

6.2 แผนการจัดการการสืบทอด

1) รูปแบบการสืบทอดทักษะแบบดั้งเดิมของ “ระบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์” ที่ยังคงดำเนินต่อไปในการสอนในมหาวิทยาลัย

รูปแบบการสืบทอดทักษะระบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์แบบดั้งเดิมยังคงมีคุณค่าในการประยุกต์ที่สำคัญในการสืบทอดทางการวิชาการของสถาบันศึกษากู่ไข่วรร่วมสมัย รูปแบบของการสืบทอดนี้ไม่เพียงแต่จะมอบการเรียนรู้เชิงลึกและความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกู่ไข่นั่นเอง แต่ยังช่วยปลูกฝังความสามารถเชิงปฏิบัติและอัตลักษณ์ทางความรู้สึกลึกซึ้งของนักเรียนอีกด้วย การที่อาจารย์นำทางนักเรียนเพื่อทำการศึกษางาน และใช้ชีวิตส่งผลให้นักเรียนสามารถกลมกลืนเข้ากับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสืบทอดกู่ไข่อีกด้วย (Chen.x, 2012, PP20-23)

การประยุกต์ใช้ “ระบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์” แบบดั้งเดิมในการสืบทอดทางการศึกษาของสถาบันศึกษากู่ไข่วรร่วมสมัยสามารถดำเนินการได้ใน 6 ขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) การสอนแบบตัวต่อตัว ใช้รูปแบบการสอนแบบตัวต่อตัวของระบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์แบบดั้งเดิมในการศึกษาของสถาบันศึกษา
- 2) ความร่วมมือในโครงการภาคปฏิบัติ สถาบันศึกษาสามารถจัดโครงการภาคปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับอาจารย์
- 3) การแลกเปลี่ยนทางเทคนิคอย่างสม่ำเสมอ สถาบันศึกษาสามารถจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางเทคนิค และเชิญอาจารย์และนักเรียนจากสาขาต่าง ๆ เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ
- 4) การปลูกฝังความรู้สึกระหว่างอาจารย์สู่ลูกศิษย์ สถาบันสามารถเพิ่มการเชื่อมโยงทางความรู้สึกระหว่างอาจารย์สู่ลูกศิษย์ได้จากการจัดกิจกรรมกลุ่มและการประชุมสัมมนา เป็นต้น
- 5) การผสมผสานกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ แม้ว่าระบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์จะเป็นวิธีการสืบทอดแบบดั้งเดิม แต่ก็สามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ เพื่อให้สามารถยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) การตรวจสอบและการประเมินผล ในระบบอาจารย์ผู้ลูกศิษย์ อาจารย์จะตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ภาพที่ 6 : การแลกเปลี่ยนทางเทคนิคในการอบรม (Zheng Junjie, 2024)

2) การเปิดหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคกู๋ไฉ่ในมหาวิทยาลัย

การตกแต่งเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่เป็นหลักสูตรหลักสำหรับนักเรียนสาขาวิชาศิลปะเครื่องเคลือบ แต่กลับกำลังเผชิญกับวิกฤติครั้งใหญ่และเกิดสถานการณ์ที่ขาดการเชื่อมต่อ ในบรรดาหลักสูตรการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักสูตรกู๋ไฉ่นั้นเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยเท่านั้น และเนื่องจากมีจำนวนชั่วโมงเรียนที่สั้นและเป็นหลักสูตรที่ไม่ได้เจาะลึกถึงความซับซ้อนในเนื้อหา นักเรียนจึงไม่สามารถเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการตกแต่งแบบกู๋ไฉ่และไม่มีโอกาสในการฝึกฝนและตกแต่งเชิงปฏิบัติ จึงเกิดช่องว่างระหว่างความรู้ทางทฤษฎีและความรู้ในทางปฏิบัติ ส่งผลให้การเผยแพร่และการสืบทอดกู๋ไฉ่ในสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนเกิดผลลัพธ์ที่ค่อนข้างไม่ดีนัก (Yin,h,& Rao,y,2019, PP20-22)

หลักสูตรฝึกอบรมเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ไม่เพียงแต่เป็นห้องเรียนที่ให้การเผยแพร่ความรู้และสืบทอดเทคนิคเท่านั้น แต่ยังเป็นเวทีแบบครบวงจรที่รวบรวมการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ การฝึกอบรมเทคนิคเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ การฝึกเนื้อหาเชิงปฏิบัติของเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ และการจัดแสดงผลงานศิลปะเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ โดยจะต้องครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาความรู้ทางทฤษฎีเกี่ยวกับเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ไปจนถึงการฝึกอบรมเทคนิคเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่อย่างลึกซึ้ง การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ของนักเรียน การตั้งแผงวางจำหน่ายในตลาดเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ และการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน ซึ่งในระหว่างกระบวนการยกระดับความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนามาตรฐานจากการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และการเสริมสร้างความนิยมในตลาดอย่างต่อเนื่องนั้น ทักษะเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่จะได้รับการผสมผสานระหว่างการสืบทอดและการเผยแพร่เพื่อส่งเสริมให้เกิดหนังสือเล่มใหม่ในการพัฒนาเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่

ภาพที่ 7 : ผู้เข้าร่วมหลักสูตรอบรมกู๋ไฉ่ (Zheng Junjie, 2024)

ภาพที่ 8 : การฝึกฝนในหลักสูตรอบรมกู๋ไฉ่ (Zheng Junjie, 2024)

สรุป

การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการ และรูปแบบการสืบทอดของศิลปะการตกแต่ง ลวดลายดอกไม้และนบนเครื่องเคลือบกู๋ไฉ่ ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชิงจนถึงปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ศิลปะกู๋ไฉ่ผ่านช่วงของการพัฒนาและความรุ่งเรือง โดยเฉพาะในรัชสมัยจักรพรรดิคังซี ซึ่งเกิด “คังซี อู๋ไฉ่” อันเป็นจุดสูงสุดของศิลปะแขนงนี้ อย่างไรก็ตาม หลังจากเข้าสู่สมัยจักรพรรดิดยงเจิ้ง เทคนิคกู๋ไฉ่เริ่มเสื่อมถอยภายใต้อิทธิพลของเฟิ่นไฉ่และฝาลางไฉ่ กระทั่งในช่วงสาธารณรัฐจีน งานฝีมือกู๋ไฉ่ลดคุณภาพลง แต่ยังคงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาร่วมสมัย

ในด้านการสืบทอดศิลปะกู๋ไฉ่ ระบบการถ่ายทอดผ่านช่างฝีมือและครอบครัวกำลังเผชิญความท้าทายจากการขาดผู้สืบทอดที่มีศักยภาพ ขณะที่การสืบทอดผ่านสถาบันศิลปะได้รับบทบาทสำคัญมากขึ้น โดยมีจุดแข็งในด้านการจัดสรรทรัพยากรการเรียนรู้ที่ครอบคลุม การฝึกฝนเชิงลึก และการแลกเปลี่ยนทักษะในระดับสากล ส่งผลให้การศึกษาในสถาบันศิลปะกลายเป็นกลไกหลักในการอนุรักษ์และพัฒนาทักษะกู๋ไฉ่ เพื่อส่งเสริมการสืบทอดและพัฒนาศิลปะแขนงนี้ในระดับอุดมศึกษา งานวิจัยนี้เสนอให้บูรณาการ “ระบบอาจารย์สู่ลูกศิษย์” ในการเรียนการสอน โดยใช้การถ่ายทอดทักษะในรูปแบบการสอนแบบตัวต่อตัว การฝึกปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ่านโครงการ

เชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะด้าน เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ทาง
ทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง และสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะและนวัตกรรมของนักศึกษา

ในเชิงโครงสร้างหลักสูตร ควรมีการปรับเพิ่มชั่วโมงเรียนของวิชาที่เกี่ยวข้องกับกู่ไฉ่ เพื่อให้
ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับ
องค์กรภายนอก อาทิ บริษัทเครื่องเคลือบ ศิลปินช่างฝีมือ และหน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อ
เพิ่มโอกาสในการฝึกงานและเสริมสร้างประสบการณ์จริง ภาครัฐและมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทใน
การส่งเสริมคุณค่าของศิลปะกู่ไฉ่ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ผ่านการสนับสนุนทุนวิจัย
การสร้างแรงจูงใจให้ศิลปินรุ่นใหม่ และการจัดโครงการประกวดหรือรางวัลเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค
ในเชิงศิลปะและเศรษฐกิจ อีกทั้งควรจัดตั้งเครือข่ายหรือสมาคมกู่ไฉ่เพื่อเชื่อมโยงบุคลากรด้านศิลปะ
และส่งเสริมการพัฒนาในระยะยาว

ศิลปะการตกแต่งลวดลายดอกไม้และนกบนเครื่องเคลือบกู่ไฉ่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม
จีนที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และพัฒนา การเสริมสร้างการเรียนการสอนที่เหมาะสม การผสมผสาน
แนวทางการสืบทอดในระดับสถาบันและระดับชุมชน และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนจะช่วยให้
ศิลปะแขนงนี้สามารถดำรงอยู่และเติบโตได้ในยุคปัจจุบัน งานวิจัยนี้เชื่อว่านวัตกรรมทางการศึกษา
ที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมศิลปะกู่ไฉ่ให้ก้าวไปข้างหน้า พร้อมทั้งมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์มรดก
ทางศิลปะเครื่องเคลือบจีนให้คงอยู่ต่อไป

บรรณานุกรม

- Baidu Baike. (2022, September 12). Qing Shunzhi: blue and white colorful pheasant peony
graincolor[Web page]. Retrieved from <https://baike.baidu.com/item>
- Chen,x. (2012). On the reform of the traditional ceramic art teaching mode take Jingdezhen
ceramic ancient color decorative art teaching as an example. Vocational Education
Forum (35), 19-20, 23.
- Fang, F. (2004). Jingdezhen ceramic ancient color decoration. Jiangxi University Publishing
House.
- Shao, H. G. (2020). Research on the Characteristics and Decoration Forms of Jingdezhen
Ceramics. Ceramic Studies (03), 101 - 103. doi:10.16649/j.cnki.36-1136/tq.2020.03.028.
- Tibetan says porcelain. (2019, September 12). Qing Kangxi colorful December order flower god
cup of daffodils [Web page]. Retrieved from <https://baijiahao.baidu.com>
- The Palace Museum. (2001, September 12). The multicolored flower and butterfly pattern
assembled plate made during the Kangxi reign of the Qing Dynasty [Web page].
Retrieved from <https://digicol.dpm.org.cn/cultural>

- The Palace Museum. (2001, September 12). Yongzheng - style Five - Color Porcelain Bowl with Dragon and Phoenix Patterns [Web page]. Retrieved from <https://digicol.dpm.org.cn/cultural/>
- The Palace Museum. (2001, September 12). Qing Dynasty, Kangxi Period: Assembled Plate with Powdered - Color Pattern of Flowers and Butterflies [Web page]. Retrieved from <https://www.dpm.org.cn/collection/ceramic/227263.html>
- Wu,Y.(2021). On the perception of the ancient color in the Kangxi period. Ceramic research, 28 (3): 47-48.
- Xia,q,& Xia,y (2011). Exploring the inheritance and development of Jingdezhen ceramic technology education. Jingdezhen High School Journal (04), 81-82
- Xu,S.(2016). The aesthetics and innovation of modern and contemporary ancient color art. Foshan Ceramics (10), 56-58.
- Xu,Z,&Wu,x .(2012). The factors affecting the development of ceramic education in Jingdezhen in the Republic of China. China Ceramic Industry (02), 28-30.
- Yin,h,& Rao,y, (2019). On the construction of ceramic ancient color characteristic laboratory in higher vocational colleges. Shandong Ceramics (05), 20-22.